Journal of Entrepreneurial Strategies in Agriculture, Vol.10, Issue. 1, 2023 p: 81- 92

Research Paper

Designing an Entrepreneurial Exit Model with an Emphasis on Job Burnout in Start-up Agricultural Businesses

Mohsen Jadidi[1], Seyed Mohammadreza Hosseini[2], Samereh Shojaei[3] and Fereydoon Azma[4]

1- PhD student, Department of Entrepreneurship, Aliabad Katul Branch, Islamic Azad University, Aliabad Katul, Iran
2- Assistant Professor, Department of Management, Aliabad Katul Branch, Islamic Azad University, Aliabad Katul, Iran, (Corresponding author: mehranhosseini163@gmail.com)
3- Assistant Professor, Department of Management, Aliabad Katul Branch, Islamic Azad University, Aliabad Katul, Iran
4- Assistant Professor, Department of Management, Aliabad Katul Branch, Islamic Azad University, Aliabad Katul, Iran

Received: 31 July, 2022 Accepted: 2 October, 2022

Extended Abstract

Background: Today, start-up businesses are an inseparable part of the transformation process in global markets. Considering that the acceptance of start-up businesses is increasing in our country, we must seek solutions for the sustainability of these businesses in the current highly competitive market. One potential solution to this problem can be found in entrepreneurial exit strategies. The purpose of this research is to design an entrepreneurial exit model with an emphasis on job burnout in start-up agricultural businesses.

Methods: This research is applied in nature and based on a descriptive-correlational method. The factors affecting entrepreneurial exit were identified through interviews with 10 experts. Interpretive structural modeling was used to design the model, and the Micmac method with Excel software was employed for clustering.

Results: The results showed that the components of constant financial tension, the occurrence of psychological problems, a decrease in self-confidence, and excessive perfectionism were identified at the first level. The lack of resilience was positioned at the second level, followed by low quality of work life, lack of enthusiasm for work, and intolerance of external problems at the third level. The components of despair and lack of foresight were placed at the fourth level, while weak entrepreneurial personality traits were identified at the fifth level. The lack of economic justification for the business was at the sixth level, mental exhaustion at the seventh level, and components such as not having suitable work experience, lack of attention to people's competence, and communication challenges were at the eighth level. The components of an inappropriate business environment and lack of sufficient knowledge were at the ninth level. In the independent cluster, components such as inappropriate business environment, lack of economic justification, lack of appropriate work experience, lack of attention to people's competence, communication challenges, and lack of sufficient knowledge were identified. In the dependent cluster, perfectionism, lack of foresight, lack of resilience, occurrence of psychological problems, decrease in self-confidence, lack of enthusiasm for work, and disappointment were noted. Finally, components such as low quality of work life, constant financial tension, mental exhaustion, and intolerance of job problems were placed in the linked cluster, highlighting the strengths and weaknesses of entrepreneurial personality traits.

Conclusion: The basis of the entrepreneurial exit model, with an emphasis on job burnout in new agricultural businesses, consists of components related to an inappropriate business environment and a lack of sufficient knowledge. It is recommended that training courses be held for the managers of start-up agricultural businesses. By teaching them suitable exit strategies, they can be supported in continuing their entrepreneurial journey, transforming start-up agricultural businesses into dynamic organizations that encourage the participation of highly capable employees, enabling them to adapt to the competitive environment.

Keywords: Agriculture, Entrepreneurial Exit, Job Burnout, Interpretative Structure, Start-up Business

How to Cite This Article: Jadidi, m., hosseini, s. m., shojaei, s., & azma, f. (2023). Designing an Entrepreneurial Exit Model with an Emphasis on Job Burnout in Start-up Agricultural Businesses. *J Entrepreneurial Strategies Agric*, 10(1), 81-92. https://doi.org/10.61186/jea.10.19.81

Copyright ©2023 Jadidi et al. Published by Sari Agricultural Sciences and Natural Resources University.
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 Unported License which allows users to read, copy, distribute and make derivative works for non-commercial purposes from the material, as long as the author of the original work is cited properly.

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1402.10.19.7.6]
[DOI: 10.61186/jea.10.19.81]

مقاله پژوهشی

طراحی مدل خروج کارآفرینانه با تأکید بر فرسودگی شغلی در کسب‌وکارهای نوپای کشاورزی

محسن جدیدی[۱]، سید محمدرضا حسینی[۲]، سامره شجاعی[۳]، فریدون آزما[۴]

۱- دانشجوی دکتری ،گروه کارآفرینی ، واحد علی آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی آباد کتول، ایران
۲- استادیار، گروه مدیریت ، واحد علی آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی آباد کتول، ایران، (نویسنده مسوول: mehranhosseini163@gmail.com)
۳- استادیار، گروه مدیریت ، واحد علی آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی آباد کتول، ایران
۴- استادیار، گروه مدیریت ، واحد علی آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی آباد کتول، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۵/۹ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/ ۷/ ۱۰
صفحه: ۸۱ تا ۹۲

چکیده مبسوط

مقدمه و هدف: امروزه کسب‌وکارهای نوپا بخش جدایی‌ناپذیر فرآیند تحول در بازارهای جهانی هستند. با توجه به اینکه در کشور ما استقبال از کسب‌وکارهای نوپا رو به افزایش است، باید به دنبال راه‌حلی برای سرانجام این کسب‌وکارها در بازار پررقابت کنونی باشیم، لذا راه حل این مساله را می‌توان در خروج کارآفرینانه جستجو کرد. هدف تحقیق حاضر طراحی مدل خروج کارآفرینانه با تأکید بر فرسودگی شغلی در کسب‌وکارهای نوپای کشاورزی می‌باشد.

مواد و روش‌ها: تحقیق حاضر از نوع کاربردی و بر اساس روش، توصیفی- همبستگی می‌باشد. روش گردآوری عوامل مؤثر بر خروج کارآفرینانه از طریق مصاحبه با ۱۰ نفر از خبرگان شناسایی می‌باشد و برای طراحی مدل از روش مدل‌سازی ساختاری تفسیری و برای خوشه‌بندی از روش میک‌مک با نرم‌افزار اکسل استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد مؤلفه‌های تنش‌های مدام مالی، بروز مشکلات روان‌شناختی، کاهش اعتماد به نفس و کمال‌گرایی بیش از حد در سطح اول و عدم روحیه تاب‌آوری در سطح دوم و مؤلفه‌های کیفیت پایین زندگی کاری، بی‌اشتیاقی به کار، عدم تحمل مشکلات بیرونی در سطح سوم، مؤلفه‌های ناامیدی و عدم آینده‌نگری در سطح چهارم، ضعف ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینانه در سطح پنجم، نداشتن توجیه اقتصادی کسب‌وکار در سطح ششم، فرسودگی ذهنی در سطح هفتم، مؤلفه‌های نداشتن تجربه کاری مناسب، عدم توجه به شایستگی افراد و چالش‌های ارتباطی در سطح هشتم و مؤلفه‌های فضای نامناسب کسب‌وکار، نداشتن دانش کافی در سطح نهم قرار دارند و مؤلفه‌های فضای نامناسب کسب‌وکار، نداشتن توجیه اقتصادی کسب‌وکار، نداشتن تجربه کاری مناسب، عدم توجه به شایستگی افراد، چالش‌های ارتباطی و نداشتن دانش کافی در خوشه مستقل، مؤلفه‌های کمال‌گرایی بیش از حد، عدم آینده‌نگری، عدم روحیه تاب‌آوری، بروز مشکلات روان‌شناختی، کاهش اعتماد به نفس، بی‌اشتیاقی به کار و ناامیدی در خوشه وابسته و مؤلفه‌های کیفیت پایین زندگی کاری، تنش‌های مدام مالی، فرسودگی ذهنی، عدم تحمل مشکلات بیرونی و ضعف ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینانه در خوشه پیوندی قرار گرفتند.

نتیجه‌گیری: زیربنای مدل خروج کارآفرینانه با تأکید بر فرسودگی شغلی در کسب‌وکارهای نوپای کشاورزی، مؤلفه‌های فضای نامناسب کسب‌وکار و نداشتن دانش کافی می‌باشند. در نهایت پیشنهاد می‌شود برای مدیران کسب‌وکارهای نوپای کشاورزی دوره‌های آموزشی برگزار شود و با آموزش روش‌های مناسب خروج، به ادامه حیات کارآفرینانه آن‌ها کمک شود و کسب‌وکارهای نوپای کشاورزی به سازمان‌هایی پویا برای مشارکت کارکنان با توانایی‌های بالا تبدیل شده تا بتوانند با محیط رقابتی سازگار شوند.

واژه‌های کلیدی: خروج کارآفرینانه، ساختاری تفسیری، فرسودگی شغلی، کسب‌و کار نوپا، کشاورزی

مقدمه

امروزه کسب‌وکارهای نوپا بخش جدایی‌ناپذیر فرآیند تحول در بازارهای جهانی هستند (Vrushan et al, 2019)، اما بیش‌تر از نیمی از کسب‌وکارهای نوپا، کمتر از ۵ سال فعالیت دارند (Alfred et al,2018) و به دلایل روان‌شناختی موفق به ادامه فعالیت‌هایشان نخواهند شد (Nadaf & Ahmadvand,2016). با توجه به اینکه در کشور ما استقبال از کسب‌وکارهای نوپا رو به افزایش است، باید به دنبال راه‌حلی برای سرانجام این کسب‌وکارها در بازار پررقابت کنونی باشیم، لذا راه‌حل این مساله را می‌توان در خروج کارآفرینانه جستجو کرد (Mohagheg Neishabouri et al,2016).

کسب‌وکارهای نوپا به دلیل ویژگی‌های نوآورانه و رقابتی یکی از بهترین و مؤثرترین مؤلفه‌های اقتصادی می‌باشند. اما، امروزه پژوهش‌های کاربردی در حوزه خروج کسب‌وکارهای نوپا انجام نشده است (Khadameh et al, 2015). محققان معتقدند خروج کارآفرینان از کسب‌وکارهایشان تحت تأثیر عوامل روان‌شناختی نظیر فرسودگی شغلی است، زیرا آن‌ها عموماً به شدت به کارشان علاقه دارند و از نظر اجتماعی بیش‌تر منزوی هستند، امنیت محدودی دارند و با نااطمینانی بالا فعالیت می‌کنند (Hessels et al,2018). در عصر حاضر کشاورزی یکی از بخش‌های مهم اقتصادی کشورها می‌باشد (Khakzadian & Rezaei,2020). بنابراین، کسب‌وکارهای نوپای کشاورزی بیش از هر زمان دیگری دارای اهمیت هستند (Mohed Mohammadi et al, 2018)، زیرا از نظر ایجاد شغل، توسعه نوآوری و بهره‌برداری از فرصت‌های جدید، نقش مهمی در اقتصاد کشور دارند (Yousfi et al,2015).

در ایران حدود ۲۰۰ کسب‌وکار نوپای کشاورزی در حوزه‌های خرید و فروش آنلاین، ارتقاء سطح علمی کشاورزان، روش‌های نوین کشاورزی و تسهیل و بهبود فعالیت‌های مدیریتی فعال هستند اما فقط ۵۰ درصد آن‌ها مرحله رشد را طی نموده‌اند (Mirinejad & Aramesh,2018). از این‌رو، لازم است که مدلی برای خروج کسب‌وکارهای نوپای کشاورزی تدوین شود، چرا که می‌تواند در برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری‌های کلان برای ارتقاء فعالیت‌های کارآفرینانه کشاورزی در کشور کمک شایانی باشد و باعث توسعه اقتصادی در جامعه گردند. بنابراین هدف اصلی این تحقیق

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1402.10.19.7.6]
[DOI: 10.61186/jea.10.19.81]

طراحی مدل خروج کارآفرینانه با تأکید بر فرسودگی شغلی در کسب‌وکارهای نوپای کشاورزی کشور و اهداف فرعی آن سطح‌بندی و خوشه‌بندی مؤلفه‌های خروج کارآفرینانه با تأکید بر فرسودگی شغلی است.

اکثر صاحب‌نظران فرآیند کارآفرینی را شامل شش بخش آغاز، باروری، طفولیت، نوجوانی، رشد و بلوغ می‌دانند، اما محققان فرآیند کارآفرینی را بدون خروج، کامل نمی‌دانند و مرحله خروج را نیز به مراحل قبلی افزوده‌اند (Nouri *et al.*, 2015). علی‌رغم تصور عامه، خروج کارآفرینانه مترادف شکست کسب‌وکارها نیست و بسیاری از کارآفرینان خارج شده با کسب تجربه بیشتر و یادگیری از فعالیت‌های قبلی، دوباره به حرفه قبلی یا جدید وارد می‌شوند (Sadeghi *et al.*,2019). خروج می‌تواند هم نتیجه موفقیت بوده و به‌صورت داوطلبانه اتفاق بیفتد و هم ناشی از شکست بنگاه باشد و به اجبار رخ دهد (Talebi *et al.*,2019). محققان بر اساس حالت‌های مختلف خروج (فروش و انحلال) و عملکرد اقتصادی بنگاه (عملکرد بالا یا پایین) چهار حالت خروج را تعریف کرده‌اند: ۱- شکست کارآفرینانه (تعطیلی با عملکرد پایین)، ۲- انتخاب واگذاری (تعطیلی با عملکرد بالا)، ۳ - چرخش مدیریتی (فروش با عملکرد پایین)، ۴- استراتژی خروج برنامه‌ریزی شده (فروش با عملکرد بالا). از نظر این محققان تنها شکست کارآفرینانه به‌عنوان خروج اجباری محسوب می‌شود و مابقی حالت‌های خروج، داوطلبانه و ارادی می‌باشند (Shen *et al.*, 2021). محققان مشابه همین سنخ‌شناسی را به زبانی دیگر مطرح کرده‌اند که شامل خروج از طریق انحلال و فروش بنگاه در دو حالت می‌شود: ۱- زمانی که بنگاه در فشار و مضیقه مالی قرار دارد و ۲- در حالتی که بنگاه از عملکرد مطلوبی برخوردار است (Wennberg *et al.*,2010). از سویی، محققان اعتقاد دارند خروج کارآفرینانه تحت تأثیر عوامل روان‌شناختی نظیر فرسودگی شغلی است (Hessels *et al.*,2018). فرسودگی شغلی یکی از عوامل اساسی در کاهش کارایی، از دست رفتن نیروی انسانی و ایجاد عوارض جسمی و روانی به‌حساب می‌آید (Fakhimi Banafshe Warag *et al.*,2019). تاکنون مهم‌ترین تعریف از فرسودگی شغلی، بر پایه نظریه روانی اجتماعی که سه بعد خستگی عاطفی، مسخ شخصیت و کاهش موفقیت فردی را در نظر می‌گیرد، ارائه شده است (Bastami *et al.*,2019).

در ادامه کسب‌وکارهای نوپای کشاورزی به‌تفکیک زنجیره فعالیت‌ها در شکل یک معرفی شده‌اند.

شکل ۱- فراوانی کسب‌وکارهای نوپای کشاورزی به تفکیک زنجیره فعالیت‌ها (۱۰)
Figure 1. Frequency of start_up agricultural businesses by chain of activities

مطالعات داخلی و خارجی مختلفی در زمینه خروج کارآفرینانه صورت گرفته است که به برخی از مهم‌ترین آن‌ها اشاره می‌گردد:

مترصد و همکاران (Moterased et al.,2021) معتقدند ادراکات کارآفرینی مانند قصد و فرصت درک شده، توانایی درک شده و الگوی نقش بر خروج از کسب‌وکار تأثیر

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1402.10.19.7.6]
[DOI: 10.61186/jea.10.19.81]

می‌گذارند. پارسانژاد و شاهچراغ (Parsanejad and Shahcheragh, 2020) در تحقیقی نشان دادند دلایلی مانند انگیزه، تمایلات و دلایل شخصی در طول مراحل شش‌گانه کسب‌وکار دارای اولویت اول برای خروج از منظر فردی در کارآفرینی اجتماعی است؛ اما در کارآفرینی تجاری با توجه به ماهیت سبک کارآفرینی دلایلی مانند کسب درآمد و استراتژی نیز در خروج کارآفرین نقش دارد. صادقی و همکاران (Sadeghi *et al.*, 2019) معتقدند عوامل فردی؛ عوامل مربوط به سرمایه‌گذار؛ ویژگی‌های شرکت، عوامل مربوط به عملکرد شرکت سرمایه‌پذیر، مشکلات مدیریت و اداره کسب‌وکار، شرایط عاطفی، شرایط نامساعد محیطی و قانونی برای کسب‌وکار، شناسایی فرصت‌های بهتر کسب‌وکار، مشکلات مالی، مشکلات شراکت، شاخص برآورد نکردن چشم‌انداز مثبت و شاخص ویژگی‌های جمعیت‌شناختی در خروج کارآفرینانه مؤثر هستند.

طالبی و همکاران (Talebi *et al.*, 2019) در پژوهشی نشان دادند تفاوت‌ها و تضادهای بین شرکا، عدم تعهد شرکا به کسب‌وکار، کمبود تجربه و مهارت شرکا، حمایت عاطفی خانواده، تعارض نقش شغلی- خانوادگی شرکا، دریافت بازخورد از مشتریان و حمایت حرفه‌ای و عاطفی دوستان بر خروج کارآفرینانه مؤثر می‌باشند. پائولی (Pauley, 2019) اعتقاد دارد سن و عوامل مدیریتی با خروج ارتباط دارند و رفاه ضعیف و فقدان پاداش‌های مالی عوامل اصلی آغازکننده روند خروج هستند.

داوری و چوبینه (Davari and Choobineh, 2015) در تحقیقی نشان دادند تجربه قبلی کارآفرین، اصلی‌ترین عامل خروج کارآفرینانه است.

نوری و همکاران (Noori *et al.*, 2015) اعتقاد دارند شرایط نامساعد محیطی و قانونی برای کسب‌وکار، شناسایی فرصت‌های بهتر کسب‌وکار، مشکلات مالی، شرایط عاطفی، عدم برآورد چشم‌انداز مناسب، مشکلات مدیریتی و اداره کسب‌وکار و مشکلات شراکت به‌عنوان عوامل خروج در میان کارآفرینان هستند.

خدمه و همکاران (Khadameh *et al.*, 2015) در تحقیقی نشان دادند عوامل تصمیم به خروج کارآفرینانه در شرکت‌های دانش‌بنیان عبارتند از: فقدان نیروی انسانی متخصص، عدم مسئولیت‌پذیری اعضا، ارزیابی عملکرد نامشخص، وجود قوانین، محدودیت سرمایه و فقدان بستر مناسب.

دیتینی و همکاران (DeTienne *et al.*, 2015)، در تحقیقی نشان دادند نوآوری درک شده کارآفرینان از فرصت، ملاحظات انگیزشی، رویکرد تصمیم‌گیری، تیم مؤسس و اندازه شرکت از عوامل خروج کارآفرینانه هستند.

صاحب‌نظران باور دارند تصمیم به خروج بخشی از فرآیند کارآفرینی است که بدون آن این فرآیند کامل نمی‌شود (DeTienne *et al.*, 2015). با توجه به اهمیت خروج کارآفرینانه و تأثیر آن بر روی اکوسیستم کارآفرینی لازم است ابعاد این موضوع شناخته شود. اما، نتایج تحقیقات گذشته بیانگر این است که تاکنون تحقیقی در این زمینه در کسب‌وکارهای نوپای کشاورزی با روش ساختاری تفسیری و به‌خصوص با تأکید بر فرسودگی شغلی انجام نشده است، بنابراین انجام این تحقیق می‌تواند کمک شایانی به کسب‌وکارهای نوپای کشاورزی نماید.

مواد و روش‌ها

تحقیق حاضر از نوع کاربردی و بر اساس روش، توصیفی- همبستگی (زیرا میزان تأثیرگذاری و تأثیرپذیری مؤلفه‌ها بررسی می‌شود) است. جامعه آماری ۱۰ نفر از خبرگان که دارای ویژگی‌هایی نظیر تجربه و تناسب رشته تحصیلی، مدرک تحصیلی، اشتغال به تدریس در دانشگاه، سابقه پژوهشی و تألیفی در این زمینه بودند، می‌باشند و به‌روش هدفمند گلوله برفی انتخاب شدند که مشخصات آنها در جدول شماره یک بیان شده است. این پژوهش در دو مرحله انجام شده است. در مرحله اول، از طریق مصاحبه با خبرگان به‌روش تحلیل محتوا مؤلفه‌های خروج کارآفرینانه با تأکید بر فرسودگی شغلی شناسایی شدند و در مرحله دوم، به‌منظور طراحی مدل از روش مدل‌سازی ساختاری تفسیری و برای خوشه‌بندی از روش میک‌مک با نرم‌افزار اکسل استفاده شده است که گام‌های آن شامل ۴ گام می‌باشد که در ذیل جداول مربوطه توضیح داده شده‌اند:

گام اول: تشکیل ماتریس خود تعاملی ساختاری
گام دوم: ماتریس دستیابی
گام سوم: تعیین روابط و سطح‌بندی بین مؤلفه‌ها
گام چهارم: تحلیل MICMAC برای خوشه‌بندی مؤلفه‌ها (Khosravi *et al.*, 2020).

برای سنجش قابلیت اعتبار و اعتماد از معیارهای (Lincoln and Guba,1982) استفاده شد. در این تحقیق قابلیت اعتبار از طریق بررسی توسط خبرگان صورت گرفت. به این ترتیب که در چند مورد پس از انجام و پیاده‌سازی مصاحبه اولیه نیمه باز به‌همراه تحلیلی از مصاحبه در اختیار فرد مصاحبه‌شونده قرار گرفت تا از صحت اطلاعات به‌دست آمده در مصاحبه اطمینان حاصل شود. برای معیار قابلیت ثبات به این منظور سعی شد تا با تهیه شواهد و مدارک کافی در خصوص مؤلفه‌های مؤثر بر خروج کارآفرینانه به‌گونه‌ای مشروح و دقیق، رویه‌های مورد مطالعه، زمینه و شرایط پژوهش توصیف گردد. در واقع، سعی شد کلیه فعالیت‌های صورت‌گرفته شامل مراحل کار و چگونگی گردآوری و تحلیل داده‌ها به‌دقت ثبت شوند. در راستای قابلیت انتقال این معیار به کاربردهای نتایج حاصل از پژوهش اشاره دارد و در راستای اعتبار بیرونی عمل می‌کند و در خصوص قابلیت تأیید بدین معناست که نتایج حاصل از پژوهش توسط استاد یا محقق که نقش راهنمای کار را بر عهده دارد مورد تأیید و صحت قرار بگیرد. این امر به این جهت انجام می‌شود که ممکن است فرآیند تحقیق توسط ادراکات شخصی پژوهش‌گر تحت تأثیر قرار گیرد (Lincoln and Guba,1982).

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1402.10.19.7.6]
[DOI: 10.61186/jea.10.19.81]

جدول ۱- مشخصات خبرگان (مصاحبه‌شوندگان)

Table 1. Details of experts (interviewees)

شماره مصاحبه Interview number	میزان تحصیلات/رشته Level of education/major	محل اشتغال Place of employment	سابقه کاری/ تجربه Work history/experience
1	دکتری بازاریابی dr.in marketing	دانشگاه آزاد اسلامی تهران مرکز Central islamic azad university of tehran	10
2	دکتری مدیریت dr.in management	دانشگاه آزاد اسلامی علی آباد کتول Aliabad katul islamic azad university	12
3	دکتری کارآفرینی dr.in entrepreneurship	دانشگاه تهران university of tehran	5
4	دکتری کشاورزی dr.in agriculture	دانشگاه تهران university of tehran	15
5	دکتری کارآفرینی dr.in entrepreneurship	دانشگاه منابع طبیعی گرگان Gorgan university of natural resources	10
6	دکتری مدیریت مالی dr.in financial management	دانشگاه آزاد اسلامی علی آباد کتول Aliabad katul islamic azad university	5
7	دکتری کارآفرینی dr.in entrepreneurship	دانشگاه آزاد اسلامی علی آباد کتول Aliabad katul islamic azad university	10
8	دکتری کشاورزی dr.in agriculture	دانشگاه آزاد اسلامی گرگان islamic azad university Gorgan of	7
9	دکتری مدیریت dr.in management	دانشگاه آزاد اسلامی ساری islamic azad university of Sari	5
10	دکتری کارآفرینی dr.in entrepreneurship	دانشگاه آزاد اسلامی ساری islamic azad university of Sari	6

نتایج و بحث

در این مرحله از طریق مصاحبه با خبرگان مؤلفه‌های خروج کارآفرینانه شناسایی شدند.

جدول ۲- مؤلفه‌های استخراج شده از خبرگان

Table 2. Components extracted from experts

ردیف row	مؤلفه‌ها components	1 interviewee	2 interviewee	3 interviewee	4 interviewee	5 interviewee	6 interviewee	7 interviewee	8 interviewee	9 interviewee	10 interviewee
1	فضای نامناسب کسب‌وکار inappropriate business environment	+			+	+		+		+	
2	کیفیت پایین زندگی کاری Low quality of work life		+	+			+				+
3	نداشتن توجیه اقتصادی کسب‌وکار Lack of business economic justification	+		+			+	+		+	+
4	نداشتن تجربه کاری مناسب Lack of proper work experience	+			+	+			+	+	+
5	عدم توجه به شایستگی افراد Not paying attention to the merits of people		+	+				+			
6	چالش‌های ارتباطی Communication challenges	+		+	+		+		+	+	
7	نداشتن دانش کافی Not having enough knowledge		+	+		+		+			+
8	تنش‌های مدام مالی Constant financial tensions	+			+	+	+		+	+	
9	فرسودگی ذهنی Mental exhaustion	+	+		+			+		+	+
10	بی‌اشتیاقی به کار Lack of enthusiasm for work			+	+		+	+	+		+
11	ناامیدی disappointment	+	+			+			+	+	
12	عدم تحمل مشکلات بیرونی Intolerance of external problems	+		+	+	+		+	+	+	+
13	بروز مشکلات روان‌شناختی Occurrence of psychological problems		+	+			+		+		+
14	کاهش اعتماد به نفس Decreased self-confidence	+		+	+	+		+	+	+	+
15	عدم آینده‌نگری lack of foresight	+				+			+	+	
16	عدم روحیه تاب‌آوری Lack of resilience		+		+			+			+
17	ضعف ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینانه eakness of entrepreneurial personality traits	+		+	+	+		+		+	+
18	کمال‌گرایی بیش از حد Excessive perfectionism		+		+			+			+

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1402.10.19.7.6]
[DOI: 10.61186/jea.10.19.81]

نتایج حاصل از جدول دو نشان می‌دهد که مؤلفه‌ها توسط مصاحبه‌شوندگان حداقل سه‌بار و حداکثر تا هفت‌بار مورد اشاره و تأکید قرار گرفتند. در این مرحله متغیرهای مسأله به‌صورت زوجی با هم مقایسه شدند و خبرگان با استفاده از نمادهای V ,A ,O ,X به تعیین روابط بین متغیرها پرداختند. بعد از نظرخواهی از خبرگان، ماتریس خود تعاملی ساختاری طبق جدول سه بدست می‌آید (جدول ۴).

جدول ۳- علائم مورد استفاده در طراحی مدل ساختاری تفسیری

Table 3. Signs used in designing structural-interpretive model

V	A	X	O
متغیر i بر j تاثیر دارد	متغیر j بر i تاثیر دارد	رابطه دوسویه	عدم وجود رابطه

جدول ۴- ماتریس خود تعاملی ساختاری

Table 4. Structural self-interaction matrix

ردیف row	مولفه‌ها components	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1	فضای نامناسب کسب‌وکار inappropriate business environment	1	V	V	O	O	V	O	V	V	V	V	V	V	X	V	O	O	O
2	کیفیت پایین زندگی کاری Low quality of work life		2	A	O	O	O	A	V	V	V	V	X	X	O	O	O	O	O
3	کسب‌وکار Lack of business economic justification			3	O	O	O	X	V	V	V	O	V	V	A	O	O	O	O
4	نداشتن تجربه کاری مناسب Lack of proper work experience				4	O	O	O	V	V	V	O	V	V	A	O	O	O	O
5	عدم توجه به شایستگی افراد Not paying attention to the merits of people					5	O	O	O	V	V	O	V	V	O	O	V	O	O
6	چالش‌های ارتباطی Communication challenges						6	O	X	V	V	O	V	V	O	O	O	O	O
7	نداشتن دانش کافی Not having enough knowledge							7	X	O	V	O	V	V	V	O	O	O	O
8	تنش‌های مدام مالی Constant financial tensions								8	V	V	O	V	V	A	O	O	O	O
9	فرسودگی ذهنی Mental exhaustion									9	V	V	V	V	V	V	V	V	V
10	بی‌اشتیاقی به کار Lack of enthusiasm for work										10	X	O	V	V	O	O	V	O
11	ناامیدی disappointment											11	X	V	V	O	V	A	O
12	عدم تحمل مشکلات بیرونی Intolerance of external problems												12	V	V	V	O	A	O
13	بروز مشکلات روان‌شناختی Occurrence of psychological problems													13	V	A	O	A	O
14	کاهش اعتماد به نفس Decreased self-confidence														14	A	A	A	O
15	عدم آینده‌نگری lack of foresight															15	O	O	O
16	عدم روحیه تاب‌آوری Lack of resilience																16	A	O
17	ضعف ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینانه eakness of entrepreneurial personality traits																	17	V
18	کمال‌گرایی بیش از حد Excessive perfectionism																		18

در این مرحله، ماتریس خود تعاملی ساختاری به یک ماتریس دودویی تبدیل می‌شود. از این طریق، ماتریس دسترسی اولیه به‌دست می‌آید. از طریق تبدیل نمادهای V ,A ,O ,X به صفر و یک برای هر متغیر ماتریس خود تعاملی ساختاری به یک ماتریس دودویی تبدیل شده که به‌اصطلاح ماتریس دسترسی اولیه خوانده می‌شود (جدول ۵).

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1402.10.19.7.6]
[DOI: 10.61186/jea.10.19.81]

جدول ۵- ماتریس دسترسی اولیه

Table 5. Initial access matrix

ردیف row	مولفه‌ها components	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1	فضای نامناسب کسب‌وکار inappropriate business environment	1	0	1	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0
2	کیفیت پایین زندگی کاری Low quality of work life	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0
3	نداشتن توجیه اقتصادی کسب‌وکار Lack of business economic justification	0	1	1	0	0	0	0	1	1	1	1	0	1	1	0	0	0	0
4	نداشتن تجربه کاری مناسب Lack of proper work experience	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0	0	0	0
5	عدم توجه به شایستگی افراد Not paying attention to the merits of people	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0	1	0	0
6	چالش‌های ارتباطی Communication challenges	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	1	0	1	1	0	0	0	0
7	نداشتن دانش کافی Not having enough knowledge	0	0	1	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	0	0	0
8	تنش‌های مدام مالی Constant financial tensions	0	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0
9	فرسودگی ذهنی Mental exhaustion	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
10	بی‌اشتیاقی به کار Lack of enthusiasm for work	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0	1	0
11	ناامیدی disappointment	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0	1	0	0
12	عدم تحمل مشکلات بیرونی Intolerance of external problems	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0
13	بروز مشکلات روان‌شناختی Occurrence of psychological problems	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0
14	کاهش اعتماد به نفس Decreased self-confidence	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0
15	عدم آینده‌نگری lack of foresight	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0
16	عدم روحیه تاب‌آوری Lack of resilience	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0
17	ضعف ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینانه eakness of entrepreneurial personality traits	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	1	1	1
18	کمال‌گرایی بیش از حد Excessive perfectionism	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1

پس از تشکیل ماتریس دسترسی اولیه با دخیل نمودن انتقال‌پذیری در روابط متغیرها، ماتریس دسترسی نهایی تشکیل می‌شود. برای اطمینان باید روابط ثانویه کنترل شود. انتقال‌پذیری به‌معنای آن است که اگر متغیر A بر B تاثیر داشته باشد و B بر C تاثیر داشته باشد در این صورت باید A نیز بر C تاثیر داشته باشد (جدول ۶).

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1402.10.19.7.6]
[DOI: 10.61186/jea.10.19.81]

جدول ۶- ماتریس دسترسی نهایی

Table 6. Final access matrix

ردیف row	مولفه‌ها components	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1	فضای نامناسب کسب‌وکار inappropriate business environment	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	کیفیت پایین زندگی کاری Low quality of work life	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
3	نداشتن توجیه اقتصادی کسب‌وکار Lack of business economic justification	0	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
4	نداشتن تجربه کاری مناسب Lack of proper work experience	0	1	0	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5	عدم توجه به شایستگی افراد Not paying attention to the merits of people	0	1	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
6	چالش‌های ارتباطی Communication challenges	0	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
7	نداشتن دانش کافی Not having enough knowledge	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
8	تنش‌های مدام مالی Constant financial tensions	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
9	فرسودگی ذهنی Mental exhaustion	1	1	1	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
10	بی‌اشتیاقی به کار Lack of enthusiasm for work	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1
11	ناامیدی disappointment	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0
12	عدم تحمل مشکلات بیرونی Intolerance of external problems	1	1	1	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0
13	بروز مشکلات روان‌شناختی Occurrence of psychological problems	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0
14	کاهش اعتماد به نفس Decreased self-confidence	0	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	0	0	0
15	عدم آینده‌نگری lack of foresight	1	1	1	0	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0
16	عدم روحیه تاب‌آوری Lack of resilience	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0
17	ضعف ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینانه eakness of entrepreneurial personality traits	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
18	کمال‌گرایی بیش از حد Excessive perfectionism	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1

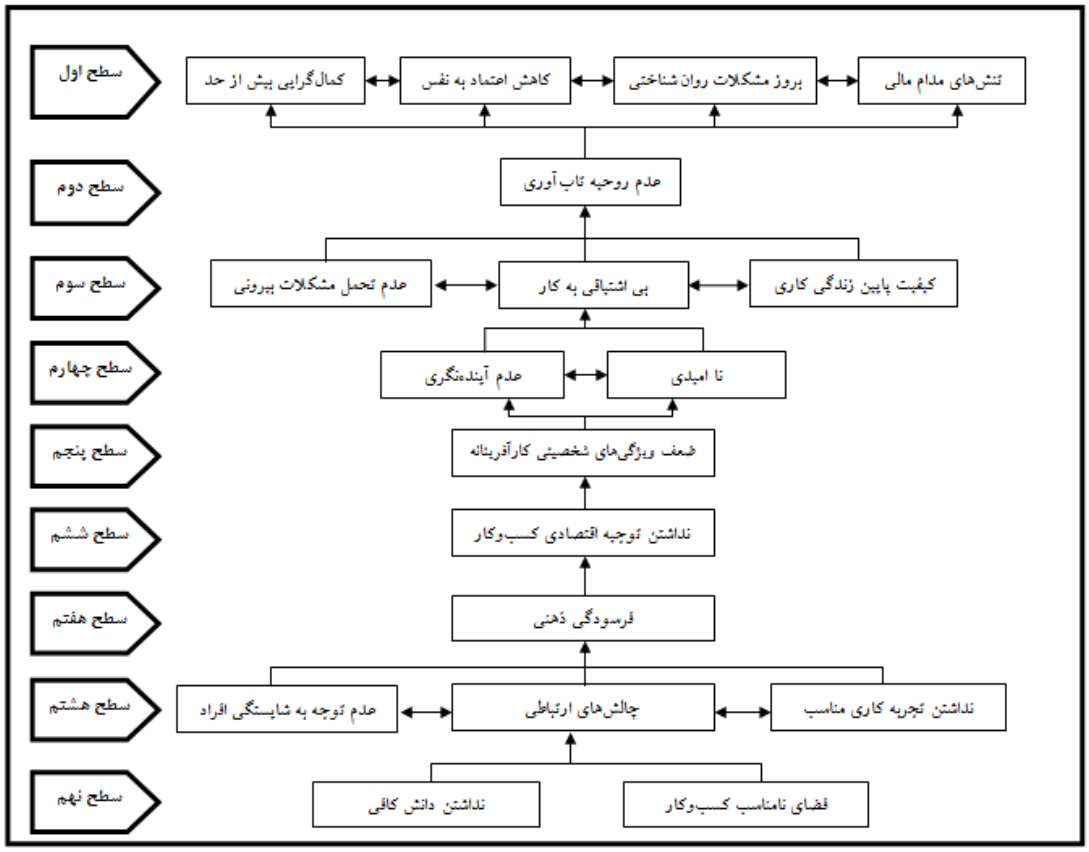
برای تعیین سطوح باید مجموعه خروجی‌ها و مجموعه ورودی‌ها برای هر مؤلفه از ماتریس دریافتی استخراج شود. مجموعه خروجی‌ها شامل خود مؤلفه و مؤلفه‌هایی است که از آن تأثیر می‌پذیرد. مجموعه ورودی‌ها شامل خود مؤلفه و مؤلفه‌هایی است که بر آن تأثیر می‌گذارند. پس از تعیین مجموعه‌های ورودی و خروجی، اشتراک این مجموعه‌ها برای هر یک از مؤلفه‌ها تعیین می‌شود. از این طریق، مجموعه اشتراک برای هر مؤلفه به‌دست می‌آید. مؤلفه‌هایی که مجموعه خروجی و اشتراک آن‌ها کاملاً مشابه باشند، در بالاترین سطح از سلسله مراتب مدل ساختاری تفسیری قرار می‌گیرند. به‌منظور یافتن اجزای تشکیل‌دهنده سطح بعدی سیستم، اجزای بالاترین سطح آن در محاسبات ریاضی جدول مربوط حذف می‌شود و عملیات مربوط به تعیین اجزای سطح بعدی مانند روش تعیین اجزای بالاترین سطح انجام می‌شود. این عملیات تا آن‌جا تکرار می‌شود که اجزای تشکیل‌دهنده کلیه سطوح سیستم مشخص شوند (جدول ۷).

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1402.10.19.7.6]
[DOI: 10.61186/jea.10.19.81]

جدول ۷- تعیین سطوح مؤلفه‌های خروج کارآفرینانه با تأکید بر فرسودگی شغلی
Table 7. Determining the levels of entrepreneurial exit components based on job burnout

سطح level	اشتراک Subscription	ستون هاcomumns مجموعه ورودی (اثربذیری) input set (effectiveness)	سطرهاlines مجموعه خروجی (اثرگذاری) output set (effect)	مولفه row
نهم	1-7	1-7	1-7	1
سوم	2-9-10-11-12-15-17	1-2-3-4-5-6-7-9-10-11-12-15-17	2-9-10-11-12-15-17	2
ششم	3-6-7-9	1-3-6-7-9	3-6-7-9	3
هشتم	4	4-7	4	4
هشتم	5	5	5	5
هشتم	3-6-7	1-3-6-7	3-6-7	6
نهم	1-7	1-7	1-7	7
اول	2-3-4-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17	2-3-4-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18	8
هفتم	1-3-9	1-3-4-5-6-7-9	1-3-9	9
سوم	2-10-11-12-17	1-2-3-4-5-6-7-9-10-11-12-15-17	2-10-11-12-17	10
چهارم	11-15-17	1-3-4-5-6-7-9-11-15-17	11-15-17	11
سوم	1-2-3-9-10-11-12-15	1-2-3-4-5-6-7-9-10-11-12-15-17	1-2-3-9-10-11-12-15	12
اول	2-8-9-10-11-12-13-14	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17	2-8-9-10-11-12-13-14	13
اول	2-3-6-7-8-9-10-11-13-14	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17	2-3-6-7-8-9-10-11-13-14	14
چهارم	1-3-6-9-11-15	1-3-4-5-6-7-9-11-15-17	1-3-6-9-11-15	15
دوم	16	1-2-3-4-5-6-7-9-10-11-12-15-16-17	16	16
پنجم	17	1-3-4-5-6-7-9-17	17	17
اول	18	1-2-3-4-5-6-8-9-10-17-18	18	18

پس از تعیین سطوح مؤلفه‌ها می‌توان آن‌ها را به‌شکل الگویی ترسیم کرد. به‌همین منظور ابتدا مؤلفه‌ها برحسب سطح آن‌ها از بالا به پایین تنظیم می‌شوند و با استفاده از سطح‌بندی انجام شده، مدل خروج کارآفرینانه با تأکید بر فرسودگی شغلی در کسب‌وکارهای نوپای کشاورزی ترسیم می‌شود (شکل ۱).

شکل ۲- مدل خروج کارآفرینانه با تأکید بر فرسودگی شغلی در کسب‌وکارهای نوپای کشاورزی
Figure 2. Entrepreneurial Exit Model with an Emphasis on Job Burnout in Start-up Agricultural Businesses

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1402.10.19.7.6]
[DOI: 10.61186/jea.10.19.81]

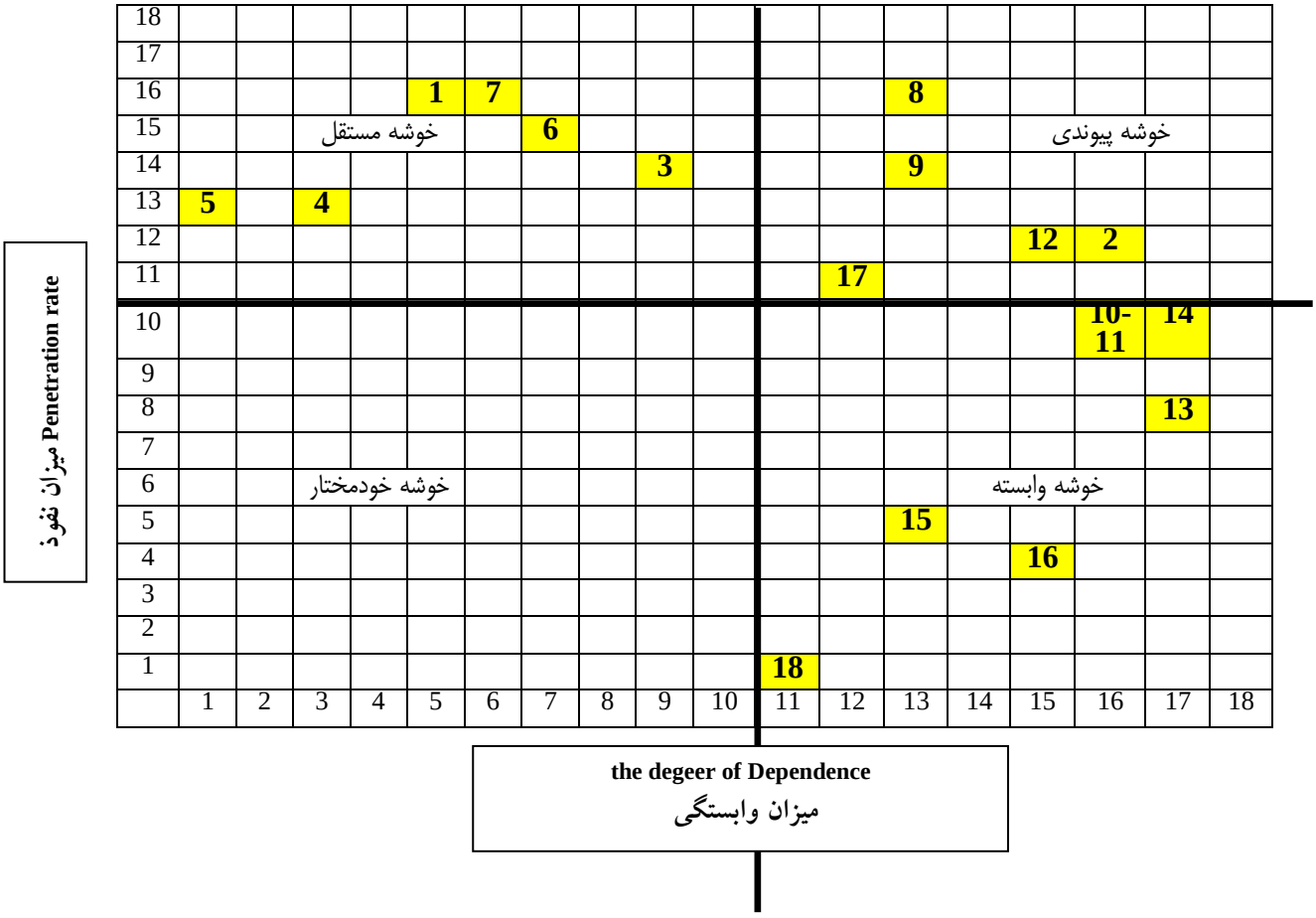
بر اساس شکل دو، می‌توان گفت زیربنای مدل خروج کارآفرینانه با تأکید بر فرسودگی شغلی در کسب‌وکارهای نوپای کشاورزی، مؤلفه‌های فضای نامناسب کسب‌وکار و نداشتن دانش کافی می‌باشند.

جدول ۸- میزان نفوذ – وابستگی مؤلفه‌ها

Table 8. Penetration rate - dependence of components

مؤلفه‌ها components	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
میزان نفوذ Penetration rate	16	12	14	13	13	15	16	16	14	10	10	12	10	8	5	10	4	11	1
میزان وابستگی the degeer of Dependence	5	16	9	3	1	7	6	13	13	16	16	15	17	17	13	15	12	11	11

در جدول هشت، مؤلفه‌ها بر اساس میزان نفوذ و وابستگی، اولویت‌بندی می‌شوند یعنی هر مؤلفه‌ای که دارای میزان نفوذ بالاتر و میزان وابستگی کمتری نسبت به سایر مؤلفه‌ها است، دارای اولویت می‌باشد، بنابراین اولویت‌بندی بدین صورت است: فضای نامناسب کسب‌وکار، نداشتن دانش کافی، تنش‌های مدام مالی، چالش‌های ارتباطی، نداشتن توجیه اقتصادی کسب‌وکار، فرسودگی ذهنی، عدم توجه به شایستگی افراد، نداشتن تجربه کاری مناسب، عدم تحمل مشکلات بیرونی، کیفیت پایین زندگی کاری، ضعف ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینانه، بی‌اشتیاقی به کار، ناامیدی، کاهش اعتماد به نفس، بروز مشکلات روان‌شناختی، عدم آینده‌نگری، عدم روحیه تاب‌آوری و کمال‌گرایی بیش از حد.

شکل ۳- ماتریس میزان نفوذ– وابستگی

Figure 3. Infiltration-dependency matrix

همان‌طور که در شکل سه مشاهده می‌شود ابعاد به چهار خوشه تقسیم شده‌اند. خوشه اول شامل مؤلفه‌هایی است که دارای میزان نفوذ و وابستگی ضعیف هستند. مؤلفه‌های وابسته در خوشه دوم قرار می‌گیرند که میزان نفوذ ضعیف اما میزان وابستگی بالایی دارند. این مؤلفه‌ها به‌طور عمده نتیجه مدل هستند و بدین معنی است که تغییر در سایر عناصر تشکیل‌دهنده مدل سبب تغییر در این مؤلفه‌ها می‌گردد. خوشه سوم مؤلفه‌های پیوندی قرار دارند که میزان نفوذ و وابستگی قوی دارند. خوشه چهارم شامل مؤلفه‌های مستقل است که میزان نفوذ بالایی به‌همراه میزان وابستگی پایینی دارند

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1402.10.19.7.6]
[DOI: 10.61186/jea.10.19.81]

(Khosravi et al,2020). بر اساس تحلیل MICMAC در شکل سه، مشخص شد مؤلفه‌های فضای نامناسب کسب‌وکار، نداشتن توجیه اقتصادی کسب‌وکار، نداشتن تجربه کاری مناسب، عدم توجه به شایستگی افراد، چالش‌های ارتباطی و نداشتن دانش کافی در خوشه مستقل، مؤلفه‌های کمال‌گرایی بیش از حد، عدم آینده‌نگری، عدم روحیه تاب‌آوری، بروز مشکلات روان‌شناختی، کاهش اعتماد به نفس، بی‌اشتیاقی به کار و ناامیدی در خوشه وابسته و مؤلفه‌های کیفیت پایین زندگی کاری، تنش‌های مدام مالی، فرسودگی ذهنی، عدم تحمل مشکلات بیرونی و ضعف ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینانه در خوشه پیوندی قرار دارند.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

خروج، بخش مهمی از فرآیند کارآفرینی است. بسیاری از کارآفرینان موفق در ابتدای ورود به کسب‌وکار راهبرد خروج را تدوین نیز می‌کنند و داشتن برنامه و راهبرد خروج یکی از وجوه متمایزکننده کارآفرینان موفق و ناموفق است. از آنجایی که در تحقیقات خروج کارآفرینانه به‌عوامل روان‌شناختی نظیر فرسودگی شغلی توجه نشده است، لذا هدف تحقیق حاضر طراحی مدل خروج کارآفرینانه با تأکید بر فرسودگی شغلی در کسب‌وکارهای نوپای کشاورزی بوده است. خروجی مرحله اول تحقیق از طریق مصاحبه با خبرگان به‌روش تحلیل محتوا شناسایی ۱۸ مؤلفه بود که مؤلفه‌های فضای نامناسب کسب‌وکار، تنش‌های مدام مالی، کیفیت پایین زندگی کاری، نداشتن توجیه اقتصادی کسب‌وکار با نتایج تحقیقات (Nouri et al., 2015)، (Pauley, 2019) و (Sadegh et al., 2018) همخوانی داشت. همچنین، مؤلفه‌های نداشتن تجربه کاری مناسب، نداشتن دانش کافی با نتایج تحقیقات (Hessels et al., 2018) و (Talebi et al., 2019) همخوانی داشت. مؤلفه‌های بی‌اشتیاقی به کار، ناامیدی، کاهش اعتماد به نفس، عدم آینده‌نگری و عدم روحیه تاب‌آوری، ضعف ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینانه، کمال‌گرایی بیش از حد با نتایج تحقیق (Sadegh et al., 2018) همخوانی داشت.

در گام بعدی به‌منظور طراحی مدل خروج کارآفرینانه با تأکید بر فرسودگی شغلی از روش مدل‌سازی ساختاری تفسیری بهره گرفته شد. نتایج نشان داد مدل خروج کارآفرینانه با تأکید بر فرسودگی شغلی دارای نه سطح است که مؤلفه‌های تنش‌های مدام مالی، بروز مشکلات روان‌شناختی، کاهش اعتماد به نفس و کمال‌گرایی بیش از حد در سطح اول و عدم روحیه تاب‌آوری در سطح دوم و مؤلفه‌های کیفیت پایین زندگی کاری، بی‌اشتیاقی به کار، عدم تحمل مشکلات بیرونی در سطح سوم، مؤلفه‌های ناامیدی و عدم آینده‌نگری در سطح چهارم، ضعف ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینانه در سطح پنجم، نداشتن توجیه اقتصادی کسب‌وکار در سطح ششم، فرسودگی ذهنی در سطح هفتم، مؤلفه‌های نداشتن تجربه کاری مناسب، عدم توجه به شایستگی افراد و چالش‌های ارتباطی در سطح هشتم، و مؤلفه‌های فضای نامناسب کسب‌وکار، نداشتن دانش کافی در سطح نهم قرار دارند. همچنین تحلیل MICMAC نشان داد مؤلفه‌های فضای نامناسب کسب‌وکار، نداشتن توجیه اقتصادی کسب‌وکار، نداشتن تجربه کاری مناسب، عدم توجه به شایستگی افراد، چالش‌های ارتباطی و نداشتن دانش کافی در خوشه مستقل، مولفه‌های کمال‌گرایی بیش از حد، عدم آینده‌نگری، عدم روحیه تاب‌آوری، بروز مشکلات روان‌شناختی، کاهش اعتماد به‌نفس، بی‌اشتیاقی به کار و ناامیدی در خوشه وابسته و مؤلفه‌های کیفیت پایین زندگی کاری، تنش‌های مدام مالی، فرسودگی ذهنی، عدم تحمل مشکلات بیرونی و ضعف ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینانه در خوشه پیوندی قرار گرفتند، لذا می‌توان گفت: زیربنای مدل خروج کارآفرینانه با تأکید بر فرسودگی شغلی در کسب‌وکارهای نوپای کشاورزی، مؤلفه‌های فضای نامناسب کسب‌وکار و نداشتن دانش کافی می‌باشند.

با توجه به یافته‌های تحقیق، پیشنهادات زیر ارائه می‌گردد:

– بهبود فضای کسب‌وکار با اصلاح قوانین مالیاتی.

– الحاق راهبرد خورج کارآفرینانه به‌عنوان یک فصل ضروری در طرح کسب‌وکارهای نوپای کشاورزی.

– آموزش کارآفرینی با تاکید بر خروج کارآفرینانه به مدیران کسب‌وکارهای نوپای کشاورزی.

– کسب‌وکارهای نوپای کشاورزی به سازمان‌هایی پویا برای مشارکت کارکنان با توانایی‌های بالا تبدیل شده تا بتوانند با محیط رقابتی سازگار شوند.

– برای تأمین مالی کسب‌وکارهای نوپای کشاورزی، پیشنهاد می‌شود از طرف وزارت جهاد کشاورزی، صندوق‌های مالی برای کسب‌وکارهای نوپای کشاورزی قرار داده شده و در بخش خصوصی نیز مؤسساتی شروع به فعالیت کرده و به تأمین مالی طرح‌های ایده محور در بخش کشاورزی بپردازند.

References

Alfred, A, Richard, A, George, O, & Justina, A. (2018). Success Factors for Micro and Small Agribusiness Enterprises (MSES) - The Case of Ghana, *Journal of Agribusiness and Rural Development* ,1(47): 5-12.

Bastami, E., Sayeh Miri, K., Bastami, T., & Cheraghizadegan, B. (2019). Prevalence of burnout in Iran: a systematic review and meta-analysis, *Occupational Health and Safety*, 10(3):301-315.

Davari, A., & Chubineh, B. (2015). Factors affecting entrepreneurial exit (case study: active companies in the country's tools field), *Journal of Karafen*, 13(2):15-36.

DeTienne, D. R., McKelvie, A., & Chandler, G. N. (2015). Making sense of entrepreneurial exit strategies: a typology and test, *Journal of Business Venturing*, 30(2): 255-272.

Fakhimi Banafshe, Warag, Q., Shariatnia, A. and Mousavi Moheb, M. (2019). Examining the role of entrepreneurial orientation and managers' feeling of work loneliness on the relationship between job

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1402.10.19.7.6]
[DOI: 10.61186/jea.10.19.81]

stress and job burnout (case study: Ministry of Justice), *Iranian Public Management Studies*, 2(3): 103-132.

Khadameh, S, Fatahi, H, & Dolatshah, p. (2015). Investigating the decision factors for entrepreneurial exit in knowledge-based companies, The Fourth International Conference on Applied Research in Management and Accounting, Tehran (In Persian).

Hessels, J., Grilo, I. Thurik, R., and van der Zwan, P. (2018). Entrepreneuria exit and entrepreneurial engagement. *Journal of Evolutionary Economics*. 21: 447-471.

Khakzadian, M., & Rezaei, H. (2020). Identification and analysis of factors affecting entrepreneurial marketing in agricultural cooperatives of Mazandaran province, *Journal of Entrepreneurship Strategies in Agriculture*, 8(15): 54-46 (In Persian).

Khosravi, M., Nasiri, M., & Saidi, P. (2020). Designing the success model of new agricultural businesses with an interpretive structural modeling approach, *Journal of Entrepreneurship Strategies in Agriculture*, 8(16): 53-44 (In Persian).

Lincoln, Y., & Guba, E. (1982). Epistemological and methodological bases of naturalistic inquiry. *Educational Technology Research and Development* ,30:233-252.

Mirinejad, N., and Aramesh, H. (2018). Analysis of the key success factors of start-up businesses in established companies in growth centers and science and technology parks of Sistan and Baluchistan province, National Conference on Economy, Development Management and Entrepreneurship with the Approach of Supporting Iranian Goods. Zahedan (In Persian).

Mohagheg Neishabouri, M., Talebi, K., and Sajjadi, M. (2016). Entrepreneurs' exit factors: integrating individual-environment perspective, *Journal of Entrepreneurship Development*, 10(3): 516-497 (In Persian).

Mohed Mohammadi, H., Motamedi Nia, Z., Rizwanfar, A., Alam Beigi, A., & Mahdizadeh, H. (2018). Acceleration model of the ecosystem growth of academic agricultural entrepreneurship system from the point of view of startup business experts. *Journal of Agricultural Education Management Research*, 11(50): 39-59 (In Persian).

Moterased, M., Sajadi, S. M., Davari, A., & Zali, M. R (2021). Toward prediction of entrepreneurial exit in Iran; a study based on GEM 2008-2019 data and approach of machine learning algorithms, *Journal of Big Data and Computing Visions*, 1(3): 111-127.

Nadafi, R., & Ahmadvand, M. (2016). Identifying and prioritizing drivers for the development of start-up businesses using Q methodology, *Entrepreneurship Development*, 10(3): 517-534 (In Persian).

Nouri, P., Ahmadi Kafshani, A., & Talebi, K. (2015). Identifying the exit factors of Iranian entrepreneurs: a narrative approach, *Journal of Entrepreneurship Development*, 9(1):159-175 (In Persian).

Parsanjad, M, & Shahcheragh, R. (2020). Prioritizing the reasons for the entrepreneur's exit from the business during the company's growth stages, *Journal of Innovation Management and Operational Strategies*, 2(1): 1-13 (In Persian).

Pauley, M. (2019). The experience of entrepreneurial exit: an exploratory study of average micro and small business owners, Thesis Restricted in Accordance with University Rregulations.

Sadeghi, F., Eliyasi, M., Mohammadi, M., & Ashrafi, M. (2019). Determining the structural relationships and ranking factors affecting entrepreneurial exit in knowledge-based companies in the field of biotechnology, *Journal of Development and Transformation Management*, 43(1): 57-64.

Shen Y, Wang Q, Hua D & Zhang Z. (2021). Entrepreneurial Learning, Self-Efficacy, and Firm Performance: Exploring Moderating Effect of Entrepreneurial Orientation, *Journal of Frontiers in Psychology*. 12:731628.

Talebi, K., Khosravi, N., Imanipour, N., & Sajjadi, M. (2019). Identifying the social network of entrepreneurs in entrepreneurial exit, *Journal of Entrepreneurship Development*, 13(1): 40-21 (In Persian).

Vrushan, k Shah, A & Miriam, M. (2019). Predicting the success of a startup company, *Journal of semantic scholar*,1(1):1-11.

Wennberg, K., Wiklund, J., DeTienne, D. R., & Cardon, M. S. (2010). Reconceptualizing entrepreneurial exit: Divergent exit routes and their drivers, *Journal of Business Venturing*, 25(4):361-375.

Yousefi, Z., Naderi, N., and Rezaei, B. (2015). Factors affecting the continued activity and growth of emerging agricultural companies. *Journal of Innovation Management*, 5(4):1-18.

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1402.10.19.7.6]
[DOI: 10.61186/jea.10.19.81]